

4. Лобанова Б.Е. *Философия и социология творчества* / Б.Е. Лобанова; под ред. Б.В. Абросимова. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1983. – 153 с.

5. Маркина Основы педагогического артистизма / Л.В. Маркина // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.acis.vis.ru/9/1_8/markina.htm

6. Мартишина Н.В. *Ценностный компонент творческого потенциала личности педагога* /

Н.В. Мартишина // *Педагогика*. – 2006. – №3. – С. 48 – 57.

7. Муртазаева Е.М. *Индивидуально-творческий розвиток майбутніх педагогів* / Е.М. Муртазаева // *Педагогика і психологія*. – 2004. – №3 (44). – С. 69 – 76.

8. *Педагогічна майстерність: Підручник* / І.А. Зязюн, Л.В. Крамуценко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.

Стаття надійшла до редакції 24.11.2012

УДК 373.66

Наталія Зайченко, кандидат педагогічних наук, докторант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті НУБіП України, м. Київ

ЗАПОЧАТКУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ В ІСПАНІЇ НА РУБЕЖІ XIX – XX СТ.

У статті здійснюється аналіз започаткування соціально-педагогічного захисту дітей в Іспанії на рубежі XIX – XX ст. Автор описує законодавчі й організаційні ініціативи соціальної опіки дітей у країні, характеризує діяльність установ, що здійснювали догляд за дітьми на рубежі XIX – XX ст.

Ключові слова: соціально-педагогічний захист дітей, соціальна опіка, соціальне виховання, догляд.
Літ. 7.

Наталья Зайченко, кандидат педагогических наук, докторант кафедры социальной педагогики и информационных технологий в образовании НУБіП Украины, г. Киев

ОРГАНИЗАЦИЯ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ В ИСПАНИИ НА РУБЕЖЕ XIX – XX ВВ.

В статье осуществляется анализ организации социально-педагогической защиты детей в Испании на рубеже XIX – XX вв. Автор описывает законодательные и организационные инициативы социальной опеки детей в стране, характеризует деятельность учреждений, осуществлявших уход за детьми на рубеже XIX – XX вв.

Ключевые слова: социально-педагогическая защита детей, социальная опека, социальное воспитание, уход.

Natalia Zajchenko, Ph. D. (Pedagogic), Social pedagogic and Information Technology in Education, Kyiv

ORGANIZATION OF SOCIAL AND EDUCATIONAL CARE OF CHILDREN IN SPAIN IN THE END XIX – THE BEGINNING XX CENTURIES

Organization of social and educational care of children in Spain in the end XIX – the beginning XX centuries has been analyzed in the article. Author describes the legislative and organizational sources of social care of children in Spain. The activity of some social and educational institutions has been revealed.

Key words: social and educational care of children, social education, social protecting of children.

Актуальність проблеми. Соціально-педагогічний захист дітей у суспільстві є мірилом його цивілізованості. В умовах становлення індустріального суспільства у другій половині XIX ст. за відсутності міжнародно-правових механізмів регулювання соціального захисту дитинства особистість дитини виявлялася найбільш ущемленою у суспільстві.

Теоретичний пошук європейських та північноамериканських педагогів другої половини XIX – початку XX ст. здійснювався у напрямку розвитку ідей демократизації освітньо-виховного процесу, гуманістичного ставлення до особистості

дитини, “вільного виховання”, правового і суспільно-благочинного захисту дітей, насамперед знедолених.

На рубежі XIX – XX ст. в європейських країнах оформилися три сектори суспільно-благочинної діяльності: приватний філантропічний, громадсько-державний та волонтерський. З 1880-х рр. у Німеччині, згодом і в інших європейських країнах, започатковувалися окремі державні соціальні програми захисту населення (пенсійне, медичне страхування, страхування від нещасних випадків на виробництві), формувалося соціальне законодавство щодо обмеження праці жінок і дітей.

У сфері соціальної опіки дітей і вироблення громадсько-державних механізмів їх захисту Іспанія відставала від провідних європейських країн (Німеччина, Франція, Велика Британія), але поступово запроваджувала і законодавчі, й організаційні міри з охорони і підтримки дитинства.

Проблема соціально-педагогічного захисту дітей в Іспанії XIX – XX ст. знайшла відображення у роботах іспанських науковців А. Коєма Анселема *A. Cohem Anselem*, К. Кольменара Орсаеса *C. Colmenar Orzaes*, Ф. Канеса Гаррідо *F. Canes Garrido*, М. Техеріни Саес *M. Tejerina Saez*, Х. Родрігеса Переса *J. Rodriguez Perez*, С. Санчідріана Бланко *C. Sanchidrian Blanco*, Ф. Цуніги *F. Zuniga*, С. Санчеса-Вальверде *C. Sanchez-Valverde Visus* та інших авторів.

В Україні у 1990 – 2000-х рр. питання теоретичних засад соціальної педагогіки і соціальної роботи вивчали О. Безпалько, І. Бех, І. Зверева, Л. Коваль, Н. Лавриченко, І. Мигович, Л. Міщик, Ю. Поліщук, Г. Попович, С. Хлебик, Л. Штефан та інші. Проблеми соціально-педагогічної освіти в Іспанії досліджували вітчизняні науковці В. Домніч (традиції виховання в народній педагогіці Іспанії), З. Янішевська (педагогічні засади та практика сімейного виховання в сучасній Іспанії), Н. Лавриченко (комплексний підхід до загальноосвітньої та професійної підготовки учнів старшого шкільного віку в країнах Західної Європи), О. Локшина (зміст шкільної освіти у країнах Європейського Союзу) та інші.

Мета статті – здійснити аналіз започаткування соціально-педагогічного захисту дітей в Іспанії на рубежі XIX – XX ст., визначити законодавчі й організаційні ініціативи соціальної опіки дітей у країні.

Аналіз проблеми. В Іспанії перші будинки милосердя для покинутих дітей та дітей-сиріт були засновані за часів середньовіччя, наприклад, сирітський будинок у Барселоні (1370), госпіталь Санта Крус (1401), будинок милосердя у Толедо (1580), відкритий заходами релігійного діяча М. Гігінти *M. de Giginta*. У XVI – XVIII ст. дитячі притулки з'являлися у різних містах країни, зокрема у Мадриді (1581), Барселоні (1593), Сарагосі (1668), Валенсії (1673), Мурсії (1700), Памплоні (1706), Більбао (1770), Вальядоліде (1776), Сьюдад-Реалі (1790).

У XIX ст. частково функції соціального патронування дітей брали на себе муніципалітети та депутації, засновували сирітські будинки, наприклад, у Картахені (1838), Малазі (1862) [1, 123 – 124].

Наприкінці XIX ст. в Іспанії подібно до інших європейських країн (Німеччини, Бельгії, Франції, Великої Британії) установи соціальної опіки дітей

здійснювали, окрім догляду, навчально-виховні функції. У регламенті 1915 р. Малагійського будинку милосердя було відзначено, що його основною метою є розвиток фізичних та інтелектуальних здібностей вихованців, навчання правилам поведінки, виховання товарищескості та поваги до наставників [1, 132].

На рубежі XIX – XX ст. в Іспанії були прийняті перші законодавчі акти, спрямовані на встановлення у країні державного захисту дітей. Закон 26 липня 1878 р. забороняв застосовувати дитячу працю на загрозованих виробництвах, запроваджував міри покарання роботодавців, які використовували її, а також покарання батьків та опікунів, які могли бути позбавлені батьківських прав тимчасово або назавжди, якщо примушували дітей працювати. Закон 13 березня 1900 р. регламентував умови праці жінок і дітей, зокрема забороняв будь-яку працю дітей віком до 10 років (ст. 1), встановлював межі максимального часу роботи для дітей віком від 10 до 16 років – 8 годин у сфері торгівлі та 6 годин в інших секторах (ст. 2), забороняв нічну працю дітей віком менше 14 років (ст. 4), диктував не менше двох годин щоденно присвячувати набуттю початкової та релігійної освіти дітям віком до 14 років (ст. 8) тощо [4].

Закон 23 липня 1903 р. вперше покладав на державні адміністрації опіку і захист покинутих дітей [5, 54].

На початку XX ст. в Іспанії розгорнувся реформаторський філантропічний рух, спрямований на реорганізацію соціальної допомоги дітям, зміцнення засад родинного виховання і покращення становища жінки у суспільстві. У русі за розбудову соціального патронування дітей активну участь брали лікарі, зокрема у розробленні соціального законодавства щодо дитинства. Відомий лікар М. Толоса *M. Tolosa Latour* за сприяння Іспанського Товариства гігієни домогся прийняття Загального закону опіки дітей *la Ley general de Protecciyn a la Infancia* від 12 серпня 1904 р., укладеного під впливом французького закону 1874 р. (закону Русселя). Закон мав на меті запровадження громадського патронування для дітей віком до 10 років, піклування про їх здоров'я (ст. 1). Окрім залучення громадських організацій, захист дітей був доручений Вишій раді опіки дітей *el Consejo Superior de Protecciyn a la Infancia* і провінційним та місцевим радам (ст. 3 – 7). На них поклалися функції організації санітарно-гігієнічного догляду, соціально-виховної діяльності дітей, які залишилися без батьківської опіки, жебракують, бродяжать та інших, їх юридичного захисту та соціально-педагогічного патронування [3, 25].

Серед громадських організацій важливу роль здійснювало філантропічне Товариство опіки дітей у Мадриді, засноване у 1878 р. з метою захисту найбільш нужденних дітей. Ним було зорганізовано лікування, виховання, догляд дітей-сиріт та покинутих дітей у будинку призріння (функціонував з 1893 р.). До припинення діяльності будинку у 1936 р. у ньому віднайшли притулок понад півтори тисячі дітей. У Бюлетені, який видавало Товариство *Boletín de la Sociedad Protectora de los Niños* (1881 – 1936), друкувалися поради матерям щодо піклування про здоров'я дітей та їх розвиток. Фактично це було перше у країні видання, присвячене проблемам догляду за дітьми [6, 10].

На рубежі XIX – XX ст. у сфері соціально-благочинної діяльності мали місце санаторії на морських узбережжях, оздоровчі будинки для дітей-сиріт, що було значним заходом у боротьбі з дитячою смертністю від туберкульозу. За прикладом установ у Великій Британії (1796), Франції (1847), Італії (1856), Данії (1875), Бельгії (1883), Німеччині (1884) в Іспанії у 1897 р. був заснований санаторій св. Клари *El Sanatorio de Santa Clara* у Кадисі з ініціативи лікаря М. Толоси. З 1901 р. Національна асоціація з фундації санаторіїв для дітей-сиріт розгорнула їх організацію у різних містах країни. У подальшому, окрім оздоровчої функції, санаторні установи здійснювали навчально-виховний процес [6, 4–5].

Наприкінці XIX ст. проблема соціально-педагогічного захисту дітей набула міжнародного значення і вимагала для свого розв'язання докладання зусиль представників науково-професійних кіл різних країн. У 1890-х рр. різним аспектам соціально-педагогічного захисту дітей були присвячені міжнародні конгреси у Ліоні (1894), Бордо (1895), Женеві (1896). На конгресі у Бордо обговорювалися питання різних типів опіки дітей – матеріальної, адміністративної, моральної, а також юридичної організації опіки покинутих дітей, регламентації та функціонування патронатних установ тощо.

В Іспанії увагу влади до проблеми соціально-педагогічного захисту дітей привернув Перший Національний конгрес з опікунського виховання покинутих дітей, який відбувся у 1909 р. у Пальма де Майорка. У висновках конгресу констатовалося, що у країні (на відміну від іншої Європи) відсутня інфраструктура соціально-педагогічного захисту дітей [2, 127].

Згідно з законом 15 серпня 1918 р. в Іспанії запроваджувалися суди для неповнолітніх. До їх компетенції входило розслідування правопорушень, скоєних дітьми віком до 15 років, з іншого боку, позбавлення прав батьків та опікунів на опіку та виховання дітей у випадках протиправної

поведінки щодо них (ст. 3). Суд мав приймати рішення залишати дитину у родині, передавати її на догляд певній особі чи опікунському товариству, або тимчасово розмішувати у благодійній установі приватного чи державного характеру [3, 27].

У 1920 р. розпочали діяльність суди для неповнолітніх у Більбао і Таррагоні, у 1921 р. у Барселоні і Сарагосі, у 1922 р. у Сан-Себастьяні, у 1923 р. у Валенсії, Мурсії, у 1925 р. у Мадриді.

У 1927 р. представники Іспанії брали участь у роботі VI Міжнародного Конгресу з опіки дітей у Мілані. У ході конгресу відзначалося про необхідність створення шкіл соціальної допомоги, призначених для професійної підготовки працівників у сфері соціального патронування дітей; пропонувалося перетворення існуючих сирітських будинків і дитячих притулків на сімейні будинки, заклади сімейного типу, у яких діти не почувалися б відчуженими [5, 100].

У Конституції 1931 р. II Республіки Іспанії стверджувалося про те, що держава надає допомогу хворим і літнім людям, опіку материнству і дитинству, що проголошено Женевською Декларацією про права дитини (ст. 43), скасовувалася обов'язковість релігійного виховання і проголошувалася світська освіта (ст. 48) [7].

У 1936 р. був заснований Національний інститут соціальної допомоги *Auxilio Social* – загальнодержавна установа соціального захисту у країні, на неї поклалися три важливі функції: опіка матерів; опіка дітей-сиріт та соціальна підтримка дитини у родині. Діяльність Національного інституту соціальної допомоги в умовах спустошливої громадянської війни 1936 – 1939 рр. виявилася вчасною і сприяла зменшенню масштабів дитячої смертності.

Висновки. На рубежі XIX – XX ст. в іспанському суспільстві змінювалося ставлення до особистості дитини, яка з часів середньовіччя залишалася найбільш вразливою з-поміж соціальних груп. Процес розбудови соціально-педагогічного захисту дітей в Іспанії здійснювався у загальноєвропейському контексті, хоча й з деяким запізненням. Важливим поштовхом на цьому шляху була активна діяльність громадськості, науково-професійних кіл країни, обговорення проблеми на міжнародному рівні. Значними наслідками суспільно-філантропічного руху на рубежі XIX – XX ст. за розбудову соціально-педагогічного захисту дітей стали визнання особливого статусу дитини у суспільстві, потреби її правового захисту, започаткування інфраструктури соціально-педагогічної опіки, проведення реформ в освітній сфері.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В АВСТРІЇ

Проблеми організації соціально-педагогічного захисту дітей в Іспанії у першій половині ХХ ст., розвитку теорії і практики соціального виховання дітей в Іспанії зазначеного періоду можуть стати предметом дослідження подальших наукових розвідок.

1. Sanchidrian Blanco C., Zuniga F.M. *Proteccion y reeducacion de la infancia abandonada: la Casa de la misericordia de Malaga (1862 – 1936)*. – *Bordón* 61 (4), 2009, Pp. 123 – 137.

2. Pedreira Massa, J.L. *Historia de la legislación para la infancia en España: Una revisión crítica*. – *Revista Asociación Espanol Neuropsiquiatria*. Vol. XII, № 42, 1992. – Pp. 215 – 220.

3. Palma del Teso, A. (2006) *Administraciones públicas y protección de la infancia: En especial, estudio*

de la tutela administrativa de los menores desamparados. – Madrid, INAP, 484 p.

4. *Ley de 13 de marzo de 1900: condiciones de trabajo de las mujeres y de los niños*. – Електронний ресурс. – Режим доступу: [<http://www.ub.edu/ciudadania/textos/trabajo/1900.htm>].

5. Sánchez-Valverde Visus, C. (2009) *La Junta Provincial de Protección a la Infancia de Barcelona, 1908 – 1985: aproximación y seguimiento histórico*. – Barcelona, 204 p.

6. Rodríguez Pérez, J.F. *La protección a la infancia en España, ayer y hoy*. – Електронний ресурс. – Режим доступу: [http://www.protectoraninos.org/detalle_articulos.php?id=6].

7. *Constitución española de 1931*. – Електронний ресурс. – Режим доступу: [http://es.wikisource.org/wiki/Constitucion_de_la_Republica_Espanola_de_1931/_TITULO_III:_Derechos_y_deberes_de_los_espanoles].

Стаття надійшла до редакції 07.11.2012

УДК 316.344.3 (436)

Оксана Павлішак, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовної та міжкультурної комунікації
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В АВСТРІЇ

У статті проаналізовано формування іноземномовної комунікації у студентів педагогічних спеціальностей в Австрії. Доведено ефективність використання різноманітних форм, засобів та методів під час навчання іноземної мови. Показано особливості змісту навчальних програм з іноземної мови.

Ключові слова: іноземномовна комунікація, методи та форми навчання, зміст навчання, іноземна мова.

Літ. 8.

Оксана Павлішак, кандидат педагогических наук, доцент кафедры языковой и межкультурной коммуникации
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ФОРМИРОВАНИЕ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАЦИИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В АВСТРИИ

В статье проанализировано формирование иноязычной коммуникации у студентов педагогических специальностей в Австрии. Доказана эффективность использования различных форм, средств и методов при обучении иностранному языку. Показаны особенности содержания учебных программ по иностранному языку.

Ключевые слова: иноязычная коммуникация, методы и формы обучения, содержание обучения, иностранный язык.

Oksana Pavlishak, Ph. D. (Pedagogic), Docent Language and Intercultural Communication Department
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION IN PEDAGOGICAL STUDENTS IN AUSTRIA

In the article analyzed the formation of foreign languages communication in pedagogical students in Austria. The effectiveness of using different forms, means and methods during teaching the foreign language was improved. The content features of teaching programs in foreign language was showed.

Keywords: foreign language communication, methods and means of teaching, teaching content, foreign language.

Актуальність дослідження. В умовах демократизації суспільних процесів в Україні, інтеграції країни в світове економічне співтовариство, глобалізації міжнародного

ринку праці докорінно змінилися критерії системи освіти, загострилися суперечності між новими високими вимогами до знань, умінь і навичок майбутніх фахівців і недостатнім рівнем